

Hvem holder masken?

Forfatterne til denne artikel arbejder på UiT-Norges arktiske universitet på instituttet for omsorg. Omsorgsuddannelsen er en særlig norsk helse- og socialfaglig uddannelse, som har fokus på enkelt individers udfordringer og muligheder. Uddannelsen har et humanistisk grundsyn

Kirsten, som bruger kørestol, er ikke en kørestol, Anne, som har en AD-HD-diagnose, er ikke ADHD, og Jens, som har en autismediagnose, er ikke autisme. Ingen er en diagnose, men mange har en diagnose.

Alle har flere roller

Alle mennesker har flere roller, som indbefatter udfordringer og muligheder. Vi kan være elever, studerende, forældre, veninder, venner og så videre. I de forskellige roller kan det tænkes, at vi bærer forskellige forklædninger og masker, der får ligheder og forskelle frem. Alle går med masker, og uanset om vi møder verden som æggemad, monster eller robot, er det vigtigt, at især fagfolk har fokus på, hvem der befinder sig bag masken.

Denne viden er grundlæggende for at skabe åbenhed, forståelse, tillid og god kommunikation mellem fx elev og lærer.

I Danmark og Norge har vi det samme menneskesyn, og meget er ens. Der er dog nogle forskelle i skolesystemets struktur. Den danske skole er generelt præget af, at der findes mange private og alternative skoletilbud i modsætning til den norske skole, der er kendetegnet ved, at der er relativt få private og alternative skoletilbud. Der er langt flere elever med særlige behov i Norge, som der er en del af det ordinære uddannelsesstilbud, end der er i Danmark. Ved hjælp af begreberne inklusion og integration vil vi se på, hvorfor det er sådan.

Inklusion handler om at finde eleven bag masken

For at bruge begreberne inklusion og integration i folkeskolen må vi antage, at nogen har en maske, der gør, at de bliver opfattet og måske også oplever at stå uden for fællesskabet. Hvis det ikke var tilfældet, ville det være meningsløst overhovedet at have disse begreber. En af forudsætningerne for et samfund, hvor alle bliver accepteret som naturlige bidragydere, er at acceptere, at forskellighed er noget, der kan føre til en gevinst for alle.

Det er derfor vigtigt, at inklusion opfattes som et socialt gode, og ikke noget vi gør for at spare penge. Inklusion er muligt, men det er bestemt ikke noget, man sparer penge ved at praktisere. Hvis man starter med tal fra 2019, så brugte man i Norge cirka 90.000 danske kroner i gennemsnit per folkeskoleelev, mens tallet i samme periode i Danmark var 70.600 danske kroner i gennemsnit per folkeskoleelev.

Den store forskel i udgifter skyldes nok lige så meget geografi som ønsket om en bedre skole for alle, men har alligevel bidraget til, at inklusion som ide er blevet en naturlig del af debatten om inklusion i Norge.

Det kan skyldes flere ting, men det er mest nærliggende at forklare det med, at den norske befolkning er geografisk meget spredt, og at der derfor ikke er økonomisk grundlag for at drive mange private og alternative skoler, da der vil være meget få elever på hver skole.

Tabellerne i sig selv siger måske noget om, hvorfor langt de fleste børn i Norge indgår i folkeskolen, men det er nok ikke hele forklaringen. Det er i Norge, som i Danmark, et politisk mål, at så mange som muligt skal være inkluderet i deres nærmiljø, hvad enten det drejer sig om skole eller anden deltagelse i samfundet.

Hvem er "bag masken"?

Alle elever er unikke og har forskellige behov. Det er vigtigt, at de forskellige behov ikke forsvinder i ligestillings-tænkningen. Først når vi er i stand til at se, hvem der er "bag maskerne", kan vi starte arbejdet med at inkludere

alle i skolen. Den væsentligste forskel mellem inklusionsbegrebet og integrationsbegrebet er, at inklusion refererer til at skabe noget nyt. Hvis der er en ny elev i en klasse, vil denne tilføje noget nyt, som igen vil føre til, at alle ændrer sig. Det betyder, at det ikke kun er den nye elev, der skal tilpasse sig. Hvis integration bliver idealet, taler vi traditionelt kun om, at den nye elev ændrer sig for at blive så lig dem, der allerede er der, som muligt, og hvad skulle meningen være med det? Det er derfor vigtigt at kunne skelne mellem begreberne inklusion og integration – og at være opmærksom på, at inklusion er idealet.

Da alle elever er forskellige, vil alle elever kunne tilføje noget nyt til en klasse, uanset om de har et defineret handicap eller ej. Alle de forskellige erfaringer og interesser vil kunne give merværdi – ikke kun for eleven, der står udenfor, men for alle. En kortlægning af den enkelte elevs faglige og sociale ressourcer, ønsker og behov kan danne grundlag for inklusion. Det er nødvendigt at afdække dette, for at en elev i kørestol kan fungere i samspil med andre. Eleven skal kunne komme til et andet lokale, hvis det er der, re-

sten af klassen skal være. En elev med en autismediagnose kan have behov for pædagogisk støtte for at fungere bedst muligt – også i et frikvarter, men det kan også være godt for de andre elever at have flere voksne til rådighed. Hemmeligheden er at finde muligheder og ikke være så optaget af at lede efter barrierer.

Det vigtigste er valgfrihed

Inklusion handler ikke om enten eller, men om både og. Fokus i arbejdet med inklusion må være, at vi alle er unikke og har forskellige behov, og at det er den enkeltes ønsker og behov, der skal være styrende – ikke blot ideen om, at alle skal behandles lige. Tværtimod, for at behandle alle lige, vil det også være vigtigt at behandle elever forskelligt. Fokus skal altid være på elevens forudsætninger og ønsker, ikke hvad der er lettest, mest effektivt eller hvad koster mindst.

Når vi tager masken af, vil vi se, at mennesker selv uden maske stadig er anderledes og unikke. Aldrig har det gamle slogan om det, der er nødvendigt for nogle, er godt for alle - passet bedre.

Oversat fra norsk af Bente Rødsgaard

	Totalt	Offentlige skoler	Private skoler	Efterskoler
Danmark	674.138 ¹	521.336	121.861	30.941
Danmark	100 %	77 %	18 %	5 %
Norge	635.497	607.397	28.100	n/a ²
Norge	100 %	96 %	4 %	n/a

	Totalt	Offentlige skoler	Private skoler	Efterskoler
Danmark ³	1.875	1080	551	244
Danmark	100 %	58%	29 %	13 %
Norge	2.776	2.509	267	n/a
Norge	100 %	90 %	10 %	n/a

1 18.168 elever i kommunale ungdomsskoler og ungdomskostskoler, specialskoler for børn, dagbehandlingstilbud og andre tilbud er holdt uden for i denne tabel.

2 Det findes ingen skoler i Norge som direkte kan sammenlignes med de danske efterskoler.

3 181 specialskoler for børn og 240 dagbehandlingstilbud er holdt udenfor i denne tabel.